

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС

ШАНОВНІ СТУДЕНТИ!

Курс містить систематизований виклад основних розділів клінічної психології, викладених з позиції цілісної особистості, яка на різні впливи оточення реагує різноманітними психічними та соматичними змінами.

Бажаю Вам натхнення і продуктивного навчання!

НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД, ФАКУЛЬТЕТ, КАФЕДРА

- КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ
- КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ І ТУРИЗМУ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

освітній рівень	бакалавр
галузь знань	05 соціальні та поведінкові науки
спеціальність	053 психологія
освітня програма	Практична психологія
статус дисципліни	нормативна
мова викладання	українська
семестр	V
навчальний рік	2022-2023
обсяг дисципліни	3 кредити/ 90 годин, серед них: <ul style="list-style-type: none"> • 14 - лекційних • 16 - семінарських • 60 - самостійна робота
форма контролю	іспит
викладач	ТАРНАВСЬКА Олена Вікторівна https://psy.knlu.edu.ua/vikladachi/
контакти	olena.tarnavskaya@knlu.edu.ua
дні занять	згідно розкладу занять
консультації	згідно графіку консультацій

СТРУКТУРА СИЛАБУСУ:

- [АНОТАЦІЯ](#)
- [ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПРОГРАМОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ](#)
- [ПОЛІТИКА КУРСУ](#)
- [ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ](#)
- [СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ](#)
- [ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ](#)
- [ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ](#)
- [РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА](#)

АНОТАЦІЯ

Курс «Клінічна психологія» є нормативною дисципліною в системі фахової підготовки здобувача вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія. У процесі його вивчення здобувачі вищої освіти знайомляться з психологічними особливостями людей з різними захворюваннями, методами і способами діагностики психічних відхилень, диференціацією психологічних феноменів і психопатологічних симптомів і синдромів, психологією взаємин пацієнта і медичного працівника, психопрофілактичними, психокорекційними і психотерапевтичними способами допомоги пацієнтам, а також теоретичними аспектами психосоматичних і соматопсихічних взаємовпливів.

ПРЕДМЕТОМ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ Є ОСОБИСТІСТЬ ХВОРОЇ ЛЮДИНИ У ШИРОКОМУ РОЗУМІННІ ЦЬОГО СЛОВА, ОСОБИСТІСТЬ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА, ВЗАЄМИНИ ХВОРОГО І МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЇХНЬОЇ ВЗАЄМОДІЇ.

ЦІЛІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання «Клінічної психології» є формування у здобувачів вищої освіти знань про особистість, як центральну проблему клінічної психології, методів дослідження, психології лікувальної взаємодії, морально-етичних засад роботи з пацієнтами.

Оскільки компетентістний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія», вивчення даної навчальної дисципліни забезпечує наступні: **інтегральна компетентність** - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов; **загальні компетентності**: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями здатність бути критичним і самокритичним; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички міжособистісної взаємодії; здатність глибоко розуміти вітчизняні культурні традиції та їх вплив на психічну

діяльність і повсякденну поведінку; глибоке розуміння етичних норм діяльності та гуманістичних цінностей людства; **фахові компетентності**: здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології; здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків; здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; здатність організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову); здатність до особистісної рефлексії в межах професійних компетенцій, розуміння динаміки міжособистісних стосунків та керування ними; уміти враховувати крос культурні ментальні та релігійні особливості досліджуваних та клієнтів, а також специфіку семантичної організації їх свідомості, мислення, мови і мовлення.

ПРОГРАМОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програмовані результати навчання, на які зорієнтовано вивчення «Клінічної психології», наступні:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
- Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій
- Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога

ПОЛІТИКА КУРСУ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА

- ✓ забезпечити викладання навчальної дисципліни згідно робочого плану;
- ✓ дотримуватися норм педагогічної етики, з повагою ставитися до особистості здобувачів;
- ✓ оцінювати навчальні досягнення здобувачів з опорою на визначені критерії для відповідних видів навчальної діяльності (див. [система та критерії оцінювання](#));
- ✓ надавати відповіді на питання студентів щодо змісту курсу та організації навчання;
- ✓ залишатися доступним для комунікації у визначений у силабусі спосіб.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА

- ✓ виконати навчальну програму курсу в повному обсязі;
- ✓ дотримуватися у спілкуванні норм ділової етики, з повагою ставитися до інших здобувачів і викладача;
- ✓ дотримуватися вимог політики курсу, що відвідування аудиторних зазначені нижче.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Для оперативної комунікації з викладачем щодо змістовних та організаційних питань з курсу рекомендується користуватись **чатом в системі Teams**. Використання інших засобів комунікації (корпоративна електронна пошта; соціальні мережі Telegram, Viber, що прив'язані до особистого номеру телефону викладача) допускається, але відповідь може бути надана з затримкою.

Перед тим, як надсилати викладачу питання, рекомендується перевірити чи не міститься відповідь на питання в тексті силабусу або серед матеріалів курсу (наприклад, у відповідній команді курсу в системі Teams або на платформі Moodle); звернутися з питанням до одногрупників, які можуть знати необхідну інформацію.

ВІДВІДУВАННЯ І ПРОПУСКИ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Відвідування здобувачами освіти лекційних і семінарських занять є обов'язковою умовою успішного проходження навчальної дисципліни.

Відсутність (з поважної та неповажної причини) на лекційному або семінарському занятті не звільняє від навчальної відповідальності і має бути відпрацьована під час консультаційних годин. Для відпрацювання здобувач освіти має бути готовий до обговорення з викладачем питань пропущеного заняття у формі співбесіди. Здобувач також може отримати індивідуальне письмове завдання з питань пропущеного заняття.

ПЛАГІАТ, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ самостійне виконання всіх видів навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю;
- ✓ посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ надання достовірної інформації про результати власної наукової і творчої діяльності.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Курс читається у форматі **лекцій**, у яких розкриваються основні питання з кожної теми, і доповнюється проведенням семінарських занять.

Для ефективної роботи під час лекції рекомендується: перед початком лекції ознайомитись з її тематикою (див. [тематичний план курсу](#)); пригадати зміст попередньої лекції і встановити зв'язок з новою темою; під час лекції робити конспект (основні тези, найвидатніші факти, різного роду довідки та посилання лектора тощо), намагатися критично осмислювати інформацію, що подається і ставити питання лектору на краще розуміння навчального матеріалу.

- Під час **семінарських занять** поставлені на лекціях питання вивчаються глибше і всебічно, а також аналізується їх значущість для сучасної психологічної науки і можливе практичне застосування засвоєних знань. Заняття проходять у формі вільної дискусії з залученням методу постановки проблемних запитань, націлених на вирішення проблеми або знаходження відповіді на дискусійні питання. Під час семінарського заняття вітається ініціатива студентів у дискусії, їх проактивна позиція.

Для ефективної підготовки до семінарських занять рекомендується: ознайомитись з тематикою і питаннями семінару, а також з рекомендованою до семінару літературою та іншими інформаційними джерелами; студент має бути готовий обговорювати під час семінару всі питання, що визначені до цього заняття у плані (див. [тематичний план курсу](#)).

- Згідно робочої програми з навчальної дисципліни «Клінічна психологія», на **самостійну позааудиторну роботу** студента відведено 60 годин. Самостійна робота студентів складається з таких видів роботи: робота з основною та додатковою літературою, з матеріалами інтернету та конспектами лекцій; виконання самостійних завдань різного характеру і рівня складності; підготовка до семінарів та іспитів (заліків) безпосередньо перед ними.

Завдання, винесені на самостійну роботу студента, виконуються ним повністю самостійно і у призначений час подаються на перевірку викладачу. Така форма навчання спрямована на покращення та коригування студентом своїх стратегій самостійного здобуття інформації і виявлення її відповідності цілям навчання; покращення навичок самостійного вирішення проблем і прийняття рішень; набуття або переорієнтації індивідуально-соціальних навичок адаптації до різноманіття навчальних ситуацій та ін.

Для ефективної самостійної роботи рекомендується: уважно ознайомитись зі змістом завдання і вимогами до його виконання і оформлення; оцінити обсяг роботи, яку необхідно провести для його виконання; спланувати час і послідовність дій для виконання самостійної

роботи; працювати над завданнями послідовно і систематично, з дотриманням визначених термінів.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної діяльності змінюється в залежності від форми підсумкового контролю:

семестр	форма підсумкового контролю	види навчальної діяльності здобувача	максимальна кількість балів
V	іспит	аудиторна та самостійна робота	50
		модульна контрольна робота (МКР)	20
		іспит	30

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за поточну (аудиторну та самостійну) роботу протягом семестру та рейтингового бала за МКР.

Поточне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється в національній 4-бальній шкалі («5», «4», «3», «2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи студентів (робота під час семінарів та/або практичних занять)

«5»	студент демонструє вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою, вміє самостійно знайти відповідь на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та першоджерела; вміє вводити та використовувати власні класифікації, аналізувати, робити власні висновки; здатен встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки
«4»	студент демонструє достатньо вільне володіння матеріалом теми семінару; ознайомлений з рекомендованою літературою та першоджерелами, відповідь на проблемні запитання знаходить за допомогою викладача, спираючись на лекційний матеріал та вивчення першоджерел; допускає неточності та несуттєві (які кардинально не міняють суть) помилки у визначені понять та категорій і т.і., але легко усуває їх завдяки додатковим питанням
«3»	студент частково володіє матеріалом теми семінару; репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу та/або основного підручника; допускає помилки у визначені понять та категорій і т.і.; нездатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання
«2»	студент демонструє нездатність розкрити питання семінару; не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє науковими фактами та категоріями, не знає основних закономірностей психічних явищ; показує низький рівень загальногуманітарного та наукового мислення

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів

«5»	робота виконана правильно, повністю і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«4»	робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної доброчесності строго дотримані
«3»	робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань; вимоги академічної

	<i>доброчесності дотримані частково</i>
«2»	<i>робота виконана на неприйнятно низькому рівні; оформлення не відповідає вимогам; вимоги академічної доброчесності не дотримані</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

МКР проводиться наприкінці семестру і охоплює весь зміст навчального модуля. МКР оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»). Трансформація оцінки у рейтинговий бал за МКР проводиться у такий спосіб:

у V семестрі форма підсумкового контролю – ІСПИТ
«5» - 17-20 балів
«4» - 13-16 балів
«3» - 9-12 балів
«2» - 1-8 балів
Неявка на МКР – 0 балів

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи студентів

«5»	<i>при виконанні завдання студент демонструє широку обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, дає вірне та коректне визначення основним поняттям і психологічним термінам; вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«4»	<i>при виконанні завдання студент показав достатню обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, але виявляє при цьому недостатнє вміння самостійно проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коментарі і висновки</i>
«3»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, низьке розуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, труднощі у проведенні аналізу психологічної ситуації або емпіричних даних та формулюванні коректних та вірних коментарів і висновків</i>
«2»	<i>при виконанні завдання студент показав обмежену обізнаність у змісті теоретичного матеріалу з дисципліни, нерозуміння принципів підходу до емпіричного вивчення психологічних феноменів, невміння проводити аналіз психологічної ситуації або емпіричних даних та формулювати коректні і вірні коментарі та висновки</i>
«0»	<i>робота не виконана</i>

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за наступною схемою:

підсумковий рейтинговий бал	оцінка за шкалою ЄКТС	підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою	
		форма підсумкового контролю – залік	форма підсумкового контролю – іспит
90 – 100	A	зараховано	відмінно
82 – 89	B		добре
75 – 81	C		задовільно
66 – 74	D		
60 – 65	E		
0 – 59	FX	незараховано	незадовільно з можливістю повторного складання

Підсумкова форма контролю у V семестрі – **ІСПИТ в усній формі**. Здобувачі мають дати відповідь на три питання екзаменаційного білету.

Для допуску здобувача вищої освіти до іспиту необхідним є виконання ним вимог навчального плану і графіка навчального процесу, а саме: усі пропущені аудиторні заняття мають бути відпрацьовані, усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані.

Максимальний екзаменаційний бал становить **30**. Викладач оцінює відповідь здобувача на іспиті за 4-бальною шкалою. Отримана оцінка трансформується в **екзаменаційний рейтинговий бал** у такий спосіб:

«відмінно»	– 30 балів
«добре»	– 23 бали
«задовільно»	– 18 балів
«незадовільно»	– 0 балів

Критерії оцінювання усної відповіді здобувача на іспиті:

«відмінно»	повна і правильна відповідь на всі питання екзаменаційного білета, здобувач демонструє знання фактологічного матеріалу, основних теоретичних питань курсу, вичерпно відповідає на додаткові запитання викладача, творчо застосовує теоретичний апарат дисципліни
«добре»	в цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач вміє робити аналіз і висновки, але на додаткові запитання викладача відповідає з деякими неточностями та недоліками
«задовільно»	поверхнева відповідь на питання екзаменаційного білета, здобувач припускається помилок при висвітленні фактологічного матеріалу, частково знає відповідь на запропоновані питання і демонструє наявність окремих елементів самостійного мислення
«незадовільно»	відсутність будь-якої відповіді на теоретичні запитання внаслідок незнання програмного матеріалу

- ✓ Якщо здобувач на іспиті з дисципліни, з якої він мав семестровий рейтинговий бал **менше 42 балів**, отримує **позитивну** екзаменаційну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно»), то йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише «задовільно»**, за шкалою ЄКТС – **Е**, а в екзаменаційній відомості в графі «Підсумковий рейтинговий бал» ставиться **60 балів**.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

МОДУЛЬ КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК КОМПЛЕКСНА НАУКОВА ДИСЦИПЛІНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Методологічні засади клінічної психології	години
Лекція 1. Історія виникнення і розвитку предмета, розділи клінічної психології <ul style="list-style-type: none"> • Розділи клінічної психології. • Роботи психіатрів в кінці XIX ст. • Проникнення експериментального методу в психіатрію і психологію • Праці психологів-класиків (нейро- і патопсихології). • Сучасні тенденції клінічної психології. 	2
Семінар 1. Історія виникнення і розвитку предмета, розділи клінічної психології	2

	<ul style="list-style-type: none"> • Розділи клінічної психології. • Роботи психіатрів в кінці XIX ст. (Е. Крепелін, Е. Кречмер, І. Брайер, З. Фрейд, Ж.-М. Шарко, П. Жане) • проникнення експериментального методу в психіатрію і психологію (В. Вундт, Г. Ебінгауз, Е. Тітченер) • Вивчення індивідуальних відмінностей Ф. Гальтон, Дж. Кеттелла в Англії, А. Біне, Ф. Симоном у Франції та початок застосування тестів при дослідженні психічних хворих. • Розширення меж клінічної психології. • Праці психологів-класиків (нейро- і патопсихології) - В. М. Бехтерева, Л. С. Виготського, Б. В. Зейгарник, А. Р. Лурія, В. П. Мясищев та інших вчених. • Сучасні тенденції клінічної психології. 	
Лекція 2. Основні поняття клінічної психології	<ul style="list-style-type: none"> • Головні поняття клінічної психології • Критерії психічного здоров'я • Біомедична та біосоціальна моделі здоров'я. • Вплив соматичного стану на психіку людини. • «Внутрішня картина хвороби». 	2
Семінар 2. Основні поняття клінічної психології	<ul style="list-style-type: none"> • Поняття норми і патології в клінічній психології. • Поняття психічного розладу. • Поняття «здоров'я» і «хвороба» як рівень норми і патології. • Критерії психічного здоров'я засновані на поняттях «адаптації», «соціалізації», «індивідуалізації». • Біомедична та біосоціальна моделі здоров'я. • Поняття «параметри життя». • Поняття «інвалід», «інвалідність». • Вплив соматичного стану на психіку людини. • «Внутрішня картина хвороби». 	2
Лекція 3. Методи дослідження в клінічній психології	<ul style="list-style-type: none"> • Характеристика основних методів клінічного дослідження. • Основні етичні положення АПА 	2
Семінар 3. Методи дослідження в клінічній психології	<ul style="list-style-type: none"> • Класифікація методів клінічного дослідження. • Основні етичні положення АПА (Американська психологічна асоціація). • Спостереження. • Клінічне інтерв'ювання. • Анкетування. • Тестування. • Проективні методики. • Експеримент. 	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Психологічні та патопсихологічні особливості в клінічній практиці		
Лекція 4. Клінічний аспект невротичних розладів	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Етіологія і патогенез невротичних та соматоморфних розладів. ▪ Клінічна та патопсихологічна характеристика невротичних та соматоморфних розладів. 	2
Семінар 4. Клінічний аспект невротичних розладів	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Неврози. ▪ Тривожно-фобічні розлади (Агарофобія). 	2

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Соціальні фобії. ▪ Панічний розлад. ▪ Генералізований тривожний розлад. ▪ Специфічні ізольовані розлади. ▪ Обсесивно-компульсійний розлад. ▪ Неврастенія. 	
<p>Лекція 5. Психосоматичні розлади</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття психосоматичного розладу. ▪ Класифікація психосоматичних розладів. ▪ Етіологія і патогенез психосоматичних розладів. ▪ Діагностика психосоматичних розладів. ▪ Психотерапія при психосоматичних розладах. 	2
<p>Семінар 5. Психосоматичні розлади</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Поняття психосоматичного розладу. ▪ Психосоматичні розлади серцево-судинної системи. ▪ Психосоматичні розлади органів дихання. ▪ Психосоматичні розлади органів травлення. ▪ Психологічні складові акушерства і гінекології ▪ Психологічні складові хірургії. ▪ Психологічні складові педіатрії. 	2
<p>Лекція 6. Клінічний аспект девіантної поведінки</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поняття девіантної та адаптивної поведінки особистості. • Психологічні особливості осіб з аддиктивною поведінкою. • Клінічні форми девіантної поведінки. • Психологічний портрет особистості здатної почувати себе щасливою. 	2
<p>Семінар 6. Клінічний аспект девіантної поведінки</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поняття девіантної та адаптивної поведінки особистості. • Типи девіантної поведінки. • Психологічні особливості осіб з аддиктивною поведінкою. • Клінічні форми девіантної поведінки. • Агресивна поведінка. • Суїцидальна поведінка. • Депресивний розлад. • Психологічний портрет особистості здатної почувати себе щасливою. 	2
<p>Лекція 7. Психологія лікувальної взаємодії</p> <ul style="list-style-type: none"> • Деонтологічні засади психологічної та медичної діяльності. • Етико-моральні чинники професійного та особистісного становлення клінічного психолога та лікаря • Спілкування у процесі лікарської діяльності. • Психологічні аспекти лікувальної діяльності. 	2
<p>Семінар 7. Психологія лікувальної взаємодії</p> <ul style="list-style-type: none"> • Деонтологічні засади психологічної та медичної діяльності. • Етико-моральні чинники професійного та особистісного становлення клінічного психолога • Лікар як особистість. • Спілкування у процесі лікарської діяльності. • Синдром емоційного вигорання у лікаря та психолога. • Психологічні аспекти лікувальної діяльності. 	2
<p>Семінар 8. Модульна контрольна робота</p>	2

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Історія становлення та розвитку клінічної психології.
2. Визначення предмету і завдання клінічної психології.
3. Структура клінічної психології.
4. Загальна характеристика методів у клінічній психології.
5. Класифікація хвороб: соматичні, нервові, психічні.
6. Основні завдання та загальні принципи діяльності клінічного психолога.
7. Поясніть зв'язок між клінічною психологією та психіатрією, судово-медичною експертизою, психотерапією.
8. Сучасні тенденції клінічної психології.
9. Робота клінічного психолога у медичних закладах.
10. Основні методи клінічного дослідження.
11. Основні етичні положення Американської психологічної асоціації (АПА) в роботі клінічного психолога.
12. Поняття норми і патології в клінічній психології.
13. Поняття психічного розладу.
14. Поняття «здоров'я» і «хвороба» як рівень норми і патології.
15. Критерії психічного здоров'я, які засновані на поняттях «адаптації», «соціалізації», «індивідуалізації».
16. Біомедична та біосоціальна моделі здоров'я.
17. Поняття «Параметри життя».
18. Вплив соматичного стану на психіку людини.
19. Дайте визначення поняттям «зовнішня картина хвороби» (ЗКХ) та «внутрішня картина хвороби» (ВКХ).
20. Опишіть вікові особливості внутрішньої картини хвороби.
21. Типи внутрішньої картини хвороби.
22. Амбівалентне ставлення хворого до хвороби.
23. Дайте визначення поняттям «психотичне-непсихотичне». Поясніть співвідношення цих понять.
24. Дайте визначення поняттям «нозос-патос», «реакція-стан-розвиток». Поясніть співвідношення цих понять.
25. Дайте визначення поняттям «екзогенне-ендогенне-психогенне».
26. Дайте визначення поняттям «дефект-одужання-хроніфікація», «адаптація-дезаптація».
27. Дайте визначення поняттям «ремісія-рецидив-інтермісія».
28. Психосоматичні та соматопсихічні взаємовпливи.
29. Типи реагування на хворобу за А. Личко.
30. Поняття психосоматичного розладу.
31. Класифікація психосоматичних розладів.
32. Етіологія і патогенез психосоматичних розладів.
33. Діагностика психосоматичних розладів.
34. Поясніть різницю між нозологічним та функціональним діагнозом.
35. Охарактеризуйте психосоматози, які належать до «чикагської сімки» Ф. Александера.
36. Психотерапія при психосоматичних розладах.
37. Поняття девіантної та адаптивної поведінки особистості.
38. Охарактеризуйте способи взаємодії індивіда та реальності.
39. Типи девіантної поведінки.
40. Психологічні особливості осіб з аддиктивною поведінкою.
41. Дайте характеристику клінічним формам девіантної поведінки.
42. Охарактеризуйте різновиди агресивної поведінки людини.
43. Характеристика типів суїцидальної поведінки.
44. Класифікація депресивних розладів.
45. Психологічний портрет особистості, яка здатна почувати себе щасливою.

46. Невротичні розлади. Нозологічні форми неврозів.
47. Тривожно-фобічні розлади.
48. Соціальні фобії.
49. Панічний розлад.
50. Обсесивно-компульсивний розлад.
51. Неврастенія.
52. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).
53. Деонтологічні засади психологічної та медичної діяльності.
54. Етико-моральні чинники професійного та особистісного становлення клінічного психолога
55. Спілкування у процесі лікарської діяльності.
56. Синдром емоційного вигорання у лікаря та психолога.
57. Психологічні аспекти лікувальної діяльності.
58. Ятропсихогенії та ятросоматогенії.
59. Етичні принципи взаємодії лікаря та пацієнта.
60. Методи психологічної допомоги у клінічній психології.
61. Психологічні особливості хворих з терапевтичною патологією та способи надання психологічної допомоги.
62. Психологічні особливості хворих з дефектами тіла та органів чуття та способи надання психологічної допомоги.
63. Клінічна психологія в педіатрії.
64. Психологічні особливості хворих, які очікують на хірургічне втручання та способи надання психологічної допомоги.
65. Психологічні особливості хворих з неврологічними захворюваннями та способи надання психологічної допомоги.
66. Психологічні особливості хворих з «порушеннями харчової поведінки» та способи надання психологічної допомоги.
67. Психологічні особливості хворих з гастроентерологічними захворюваннями та способи надання психологічної допомоги.
68. Психологічні особливості хворих з серцево-судинними захворюваннями та способи надання психологічної допомоги.
69. Психологічні особливості хворих з гіпертонічною хворобою та способи надання психологічної допомоги.
70. Психологічні особливості хворих з хірургічною патологією та способи надання психологічної допомоги.
71. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією та способи надання психологічної допомоги.
72. Психологічні особливості хворих з ендокринними захворюваннями
73. Психологічні особливості вагітних жінок. Післяпологові психічні порушення. Психологічна допомога.
74. Психологічні особливості хворих з гінекологічною патологією та способи надання психологічної допомоги.
75. Психологічні особливості хворих з дерматологічними захворюваннями та способи надання психологічної допомоги.
76. Психологічні особливості хворих на інфекційні захворювання та способи надання психологічної допомоги.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

БАЗОВА ЛІТЕРАТУРА (рекомендована для всього курсу)

1. Аймедов К. В., Луньов В. Є., Нікогосян Л. Р. Клінічна психологія в експертній діяльності: практикум: навчальний посібник. Київ – ОНМедУ, 2015
<https://www.onmedu.edu.ua>

2. Бауманн У. Клиническая психология / Урс Бауманн, Майнрад Перре; [пер. с англ.]. – [2-е междунар. изд.]– СПб.: Питер, 2002
<https://padaread.com>
3. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов ст. курсов психол. фак. и отд-ний ун-тов. – М.: Класс, 2001
<https://royallib.com>
4. Зейгарник Б.В. Патопсихология. Основы клинической диагностики и практики / Б.В. Зейгарник; [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Эксмо, 2009.
<https://royallib.com>book>patopsihologiya>
5. Кречмер Э. Медицинская психология / Э. Кречмер. – СПб., 1998.
<https://naturalworld.guru>
6. Максименко С. Д. Медична психологія: Підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко; за заг. ред. С. Д. Максименка. – 2ге видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 520 с.
<https://psychology-naes-ua.institute>
7. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М., Рожкова І. В., Лобанов С. О. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: КММ, 2010, - 208 с.
<https://nm2.univd.edu.ua>download>
8. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: [Учебное пособие] / В.Д. Менделевич; [5-е изд.]. – М.: МЕДпресс-информ, 2005.
<https://elibrary.bsu.edu.az>
9. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: Навчальний посібник / Укл. Ю. П. Никоненко. – Київ: КНТ, 2016. – 396 с.
<https://docplauer.net>

ДОДАТКОВА (рекомендована до змістовних модулів)

Змістовний модуль 1. Методологічні засади клінічної психології

1. Александер Ф. Психосоматическая медицина / Ф. Александер. – М., 2000.
2. Історія психології : курс лекцій : навчальний посібник / уклад. Н. В. Гриньова. – Умань : Візаві, 2012. – 209 с.
3. Бауманн У. Клиническая психология / Урс Бауманн, Майнрад Перре; [пер. с англ.]. – [2-е междунар. изд.]– СПб.: Питер, 2002
4. Кречмер Э. Медицинская психология / Э. Кречмер. – СПб., 1998.
5. Максименко С. Д. Медична психологія: Підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко; за заг. ред. С. Д. Максименка. – 2ге видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 520 с.

6. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: [Учебное пособие] / В.Д. Менделевич; [5-е изд.]. – М.: МЕДпресс-информ, 2005.
7. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: Навчальний посібник / Укл. Ю. П. Никоненко. – Київ: КНТ, 2016. – 396 с.

Змістовний модуль 2. Психологічні та патопсихологічні особливості в клінічній практиці

1. Абрамова Г.С. Психология в медицине / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М., 1998.
2. Александер Ф. Психосоматическая медицина / Ф. Александер. – М., 2000.
3. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2003, 688 с.
4. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства / Ю.А. Александровский. – М., 1993.
5. Аймедов К. В., Луньов В. Є., Нікогосян Л. Р. Клінічна психологія в експертній діяльності: практикум: навчальний посібник. Київ – ОНМедУ, 2015
6. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов ст. курсов психол. фак. и отд-ний ун-тов. – М.: Класс, Братусь Б.С. Аномалии личности / Б.С. Братусь. – М., 1988.
7. Волков В.Т. Личность пациента и болезнь / В.Т. Волков, А.К. Стрелис, Е.В. Караваева, Ф.Ф. Тетерев. – Томск, 1995.
8. Зейгарник Б.В. Патопсихология. Основы клинической диагностики и практики / Б.В. Зейгарник; [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Эксмо, 2009.
9. Исаев Д.Н. Психосоматическая медицина детского возраста / Д.Н. Исаев. – СПб., 1996.
10. Карвасарский Б.Д. Неврозы: [руководство для врачей] / Б.Д. Карвасарский. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Медицина, 1990.
11. Лурия А.Р. Внутренняя картина болезни и ятрогенные заболевания / А.Р. Лурия. – М.: Медицина, 1977.
12. Максименко С. Д. Медична психологія: Підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко; за заг. ред. С. Д. Максименка. – 2ге видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 520 с.
13. Максименко С. Д., Чуприков А. П., Прокопович Є. М., Рожкова І. В., Лобанов С. О. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: КММ, 2010, - 208 с.

14. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: [Учебное пособие] / В.Д. Менделевич; [5-е изд.]. – М.: МЕДпресс-информ, 2005.
15. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: Навчальний посібник / Укл. Ю. П. Никоненко. – Київ: КНТ, 2016. – 396 с.